

BİREYSEL ÖĞRETİM ve BARIŞ

Yard. Doç. Dr. Mahmut Tandoğan*

Bireysel öğretimin, belirli bir bölgede yaşayan bireyler arasında ve dolayısıyla ülke düzeyinde barışı cluşturmada ve bireylerin barış içinde yaşamalarını sağlamada katkıları clabilir. Bu öğretim türü, bireyler arası barışın ve sükun içinde yaşamının oluşturulmasında çeşitli yönlerden yardımcı olabilir :

A. Okulu Terketme Oranının Düşürülmesi

Wittich ve Schuller 1967 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde dokuzuncu sınıfa kayıtlı olan öğrencilerin %23 ünün okulu terk ettiğini belirtmektedirler (Wittich ve Schuller 1973).

Bir milycunun üzerinde liseyi terk eden öğrencilerin özellikleri üzerinde yapılan bir araştırmada Wittich ve Schuller zekâ düzeyinin okulu terk etmede bir faktör olmadığını, aksine, okulu terk eden bu öğrencilerin %11'inin zekâ düzeyinin 110 ve daha yukarı olduğunu, yani okulu terk eden her 10 öğrenciden birinin zekâ düzeyinin yüksek olduğunu belirtmektedir. (1973). Bu araştırmada, öğretmenlere, öğrencilerinin niçin okulu terk ettikleri sorulmuş, öğretmenler ise, ekonomik nedenler vb. sebepler ileri sürmüşlerdir.

Diğer taraftan, sczlü görüşmelere (mülâkat) dayalı olarak hazırlanan Rehberlik Danışmanlarının Raporunda, geleneksel sınıf ortamının yarattığı can sıkıntısı, gündüz rüyası gcıme ve sınıftaki disiplin sorunlarının, sınıf ortamına uyum sağlamada temel engelleri oluşturduğu vurgulanmıştır. (Wittich ve Schuller 1973).

Öğretmenlerin çoğu, geleneksel öğretim etkinliklerinde sık sık rastlanan, öğretimde devamlı olarak tek bir uyarıcının kullanılmasının, öğrencilerde öğretim etkinliğine karşı ilgisizlik yarattığının ve böyle bir öğretim etkinliğinin öğrenci açısından sıkıcı olduğunu farkındandır. Ayrıca, öğretmenler deneyimleriyle, sınıf içi etkinliklerde ve öğretim yönetimin seçiminde çeşitliliğe yer verilmesinin öğrencinin ilgisini ve öğrenme arzusunu artıracığını bilirler.

Bireysel öğretim etkinliği içinde, çeşitli iletişim teknikleri ve ye-

* A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi.

ni ve etkin öğretim yöntemleri uygulanmaktadır. Öğretmenlerin bu olanaklardan yararlanmaması düşündürülemez.

Bireysel öğretim etkinliğine yer veren bir öğretim ortamında, geleneksel öğretim etkinliklerinde görülen, öğrencinin sınıftaki iletişim akışından uzaklaşarak, kendi günlük deneyimleri ve fantazilerinin dünyasında yaşadığı, gündüz rüyası görmesi, büyük ölçüde, bertaraf edilmiştir. Çünkü, bireysel öğretim etkinliklerinde, öğrenci ilgi duyduğu konuda kendi adınına göre ilerlemekte ve kendi amaçlarını geliştirmektedir. Zengin ve çeşitli öğretim yöntemleri eğitim teknolojisi alanındaki çok sayıda araç-gereçler, müzik ve beden eğitimi gibi grup çalışmalarına olanak veren etkinlikler, geleneksel öğretime karşın, bireysel öğretim etkinliğinin, öğrenci açısından sıkıcı olması olasılığını azaltmaktadır.

Geleneksel öğretim ortamları için söz konusu olan etkinliklerin, öğrenci açısından sıkıcı olması ve gündüz rüyası görme gibi öğretim etkinliğini olumsuz yönde etkileyen sorunlar ve disiplin sorunları da bireysel öğretim etkinliklerinde ortadan kaldırılmakta veya en aza indirilmektedir. Örneğin, Amerika'da, Minnesota Eyaletinde, Duluth kentinde, Duluth Bireysel Öğretim Deneyimi'nin uygulandığı sırada genel olarak bölgedeki geleneksel öğretim yapan okullarda pencere camlarının kırılması olayları arttığı halde, Duluth Bireysel Öğretim Modeli'nin uygulandığı okullarda pencere camlarının kırılması olaylarının azaldığı gözlenmiştir (Esbensen 1968).

Öğretim etkinliklerinin bireyselleştirilmesi veya geleneksel öğretim kuruluşlarının bireysel öğretim etkinliklerini temel alan kuruluşlar haline dönüştürülmesi ile, öğrencinin okulu terk etmesinin temel nedenleri olan konuya ilgisizlik, gündüz rüyası görme, disiplin suçları, uyarıcı yetersizliği ve sıkıcılık ortadan kaldırılmış olmaktadır ve öğrencinin okulu terk etme olasılığı en aza düşürülmektedir.

Bir ülkenin sahip olduğu en önemli kaynak gençliktir. Bir ülkedeki gençler, sürekli değişen toplumdaki rollerinin ne olduğunu anlamamış ise, o toplumda büyük karışıklıkların oluşması beklenebilir. Bir toplumda, toplumsal değişimler kaçınılmaz olmakla beraber, eğer bu değişimler büyük karışıklıklar sonucu oluşursa, bu değişimler etkin ve sürekli olmaz ve bu karışıklıklar toplumsal yapıda ve toplum kurumlarında ciddi zararlara yol açabilir. Toplumda yapıcı değişimleri savunan ve bu değişimleri demokratik ve zorlayıcı olmayan ilkeler aracılığı ile oluşturmaya çalışan liderlere gereksinim vardır. Böyle bir liderlik, üst düzeyde zekâyâ sahip olanlardan beklenebilir. Ancak, bir toplumda, geleneksel okul ortamları için söz konusu olan okula karşı ilgisizlik, okuldaki öğretim etkinliğinin can

sıkıcı olması, tek düze uyarıcıların sürekli uygulanması, öğretim yöntemlerinin çeşitli olmayışı gibi nedenlerle oluşan gündüz rüyaları görme ve bunlara bağlı olan disiplin sorunlarının artması ile okulu terk edenlerin oranının yüksek ve terk edenlerin de % 11'inin zekâ düzeyi 110 ve daha yukarı olursa, o toplumda, okulu terk sorununun toplumda oluşan karışıklıkların temelinde yatan nedenlerden biri olduğu ileri sürülebilir. Çünkü, okula uyum sağlayamayan bireyin topluma uyum sağlaması güçtür. Böyle bir toplumda, bireyler arası barış ve sükun içinde yaşam güçleşir. Toplum içinde, zekâ düzeyi yüksek olan bu % 11'lik, ki her biri olası bir lider olan bu grup, o toplumda zorlayıcı ve demokratik olmayan yollara bile başvurarak, toplumsal karışıklıklara yol açabilecektir. Bu karışıklıkların doğuracağı toplumsal değişmeler ise sürekli olmayacak, aksine toplumsal kurumlara ve toplumun yapısına zarar verecektir. Bu durum, ülkede anarşinin başlamasına, giderek iç barışın sarsılmasına yol açacaktır. Öğretimin bireyselleştirilmesinin daha önce de belirtildiği gibi bireyler arası barışı sağlamada etkin olduğu ileri sürülebilir.

B. Bireyin Yeteneklerinin En Üst Düzeyde Geliştirilmesi

Bireyin öğretimin temel özelliklerinden biri, bireyin yeteneklerinin en üst düzeyde geliştirilmesini sağlamaktır. Bu öğretim türü, bireyin zihinsel ve psikomotor becerilerinin son haddine kadar geliştirilmesi ve bireyde kendine güven ve olumlu bir benlik imajı geliştirme üzerinde durmaktadır. Bireysel öğretim programlarının çoğu, Abraham Maslow'un bireysel ihtiyaçlar ve öğrenmeye ilişkin teorisine temel almaktadır. (Munn 1974) Maslow'un bu teorisi şöyle ifade edilebilir. «Bir çocuğun öğrenmeye gereken önemi vermesinden önce, onun doyurulması gereken fiziksel, heyecansal ve psikolojik ihtiyaçları vardır.» Bu nedenle, akademik başarıdan önce bu ihtiyaçların tanınması giderilmesi ve çocukta kendine güven ve olumlu bir kişilik imajının geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Öğrenmeye eğilmeden önce, fiziksel, heyecansal ve psikolojik ihtiyaçları doyurulmuş ve kendine güven ve olumlu bir kişilik imajı geliştirmiş bir bireyin önce okula daha sonra topluma uyum sağlaması olanaklı olabilir. Bu ise öğretimin bireyselleştirilmesi ile olanaklıdır. Topluma uyum sağlayan bireyler arasında uyumlu ve barış içinde bir yaşam oluşturulması kolaylaşır. Bireyselleştirilmiş öğretim sistemlerinde, bireyin fiziksel heyecansal ve psikolojik ihtiyaçlarının doyurulmasını, onun yeteneklerinin en üst düzeyde geliştirilmesi izlemektedir. İhtiyaçları doyurulmuş olan birey, öğrenmeye tüm gücü ile eğilmekte ve böylece, yeteneklerinin son haddine

kadar geliştirilmesine isteyerek yardımcı olmakta ve öğretim etkinliğine istekli olarak katılmaktadır.

C. Bireysel Gelişimin ve Toplumsallaşmanın Sağlanması

Bazı bireysel öğretim programları, örneğin, Amerika'da, California Eyaletinde, bireyselleştirilmiş UCLA İlkokulu Programı, kişisel gelişim kadar toplumsal gelişim üzerinde de durmaktadır (Briggs ve Aronson 1975). Bireyin kişisel ve toplumsal gelişimi arasında denge kurmayı amaçlayan böyle programlarda, öğrenciler, geleneksel sınıf ortamlarında gözlenen endişe ve korkunun yarattığı baskıdan uzak bulunmaktadırlar. Bunu birkaç örnekle açıklayalım : Amerika'nın Minnesota Eyaletinde Duluth Bireysel Öğretim Programı uygulamaya başladığı zaman, bu programda bir çocuk vardı. Annesinin ifadesine göre, bu çocuğun, bu programa katılmadan önce, ciddi bir «altını ıslatma» sorunu vardır ve bu sorun için çocuğa ilaç veriliyordu. Birkaç hafta sonra bu çocuğun altını ıslatmadığı ve dolayısıyla bu sorunu için ilaç alması işleminin de sona erdiği ortaya çıktı ve daha önceki geleneksel okula istemeyerek giden bu çocuk, ilk defa okula gitmeye ilgi duymaya başladı (Esbensen 1968). Esbensen aynı programda, programa ilk katıldığı zaman son derece utangaç ve başarısız bir çocuk bulunduğunu, daha sonraları bu çocuğun Deniz Çağrısı dersi başkanlığına seçildiğini belirtmektedir. Bu iki örnek, bireysel öğretim etkinliklerinin, bireylerde kendine saygı ve güven geliştirdiğini, bireysel gelişim yanında bireyin toplumsal gelişimini hızlandırdığını, bireysel gelişim ile toplumsal gelişim arasında denge kurduğunu ve böylece, gruba ve dolayısıyla topluma uyumlu bireyler oluşturduğunu göstermektedir. Bu tür programlarda yer alan müzik ve beden eğitimi gibi grup etkinliklerinin, bireyin toplumsallaşmasını kolaylaştırmayı amaçladığını söyleyebiliriz (Tandoğan 1975).

Duluth Bireysel Öğretim deneyiminden vereceğimiz örneklerle, bireysel öğretim programına katılan öğrencilerin ve öğrenci velilerinin, bu programa karşı tutumlarını açıklığa kavuşturmaya çalışalım : Bu deneyimde, deneyime katılan çocuklara, «Bu projede en çok ne hoşunuza gitti » sorusu sorulmuş ve çocuklar da, «Serbest hareket edebilmek ve farklı öğretmenleri görmek» şeklinde yanıt vermişlerdir. Aynı deneyimde, öğrencilerin % 77'si bu yılki öğretim etkinliğinden (bireysel) geçen yılki oranla (geleneksel) daha çok hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Bu deneyimde, öğrenci velileri üzerinde bir tutum surveyi düzenlenmiş ve velilerin % 74'ü, geçen yılki geleneksel öğretim deneyimine oranla, bu yılki bireysel öğretim deneyiminin çocukları için daha çok yararlı olduğunu belirtmişlerdir (Tandoğan 1975).

Uyum içinde yaşayan bir toplumda, bireylerin yaptıkları işleri severek yapmaları önem taşır. Bu ise, öğrencilerin okul etkinliklerine severek katılmalarından başlar. Bireysel öğretim etkinliği, öğretim etkinliğini «sevimli» ve «İnsancıl» hale getirmekte ve böylece uyumlu ve barışçı bireyler yaratmaktadır.

D. Yaşam Boyu Eğitime Önem Verilmesi

Bireysel öğretim etkinliklerinin temel amacı, yaşam boyu eğitim sağlamaktır. Örneğin, Duluth Deneyiminin amacı, «her öğrencinin mümkün olduğu kadar çabuk ve olabildiğince yavaş öğrenmesini olanaklı kılmaktır.» Yaşam boyu eğitim ise bu öğretim programının birinci derecede amacı idi. Ayrıca, «öğrencinin kendi öğrenmesi için sorumluluğu kabullenmesi» şeklinde ek bir amaç vardı. Diğer bireysel öğretim ortamlarının, örneğin Honolulu'daki Khala Okulunun amacı, «çocuğun öğrenmeyi öğrenmesi ve öğrenmeden haz duyması» şeklinde ifade edilir. Miami Springs Bireysel Öğretim Programının amacı ise, «bağımsız programlarda, derslerin ve belirlenmiş öğretim aşamalarının seçiminde seçme özgürlüğü ve bireysel özgürlüğe eşlik eden sorumluluğun teminat altına alınması» şeklinde ifade edilebilir. Bu programın temel ilkesi «bireyin sorumluluğu kullanmayı, sorumluluğu kullanarak öğrenmesidir.» Bu ilke, Duluth deneyiminin amaçlarına belli ölçülerde uymaktadır (Briggs ve Aronson 1975).

Görülebileceği üzere, bireysel öğretim sistemlerinin temel amaçları yaşam boyu eğitim ilkesi etrafında yoğunlaşmaktadır. Çünkü, öğrenmede sorumluluk alan, seçme özgürlüğüne sahip ve bu sorumluluğu kullanmayı öğrenen birey, diğer bireylerle ve toplum içi ilişkilerinde sorumluluklarının bilincinde olacak ve bireysel öğretim ortamlarının kendisine sağladığı yaşam boyu eğitimle de iç içe olan birey, yaşamın her aşamasında topluma istenen uyumu gösterecektir.

Geleneksel öğretim sistemlerinde yaşam boyu eğitim söz konusu değildir. Halbuki, değişen topluma uyumu gereken bireyin yaşam boyunca eğitilmesi, eğitimle yüz yüze olması günümüzde kaçınılmazdır.

Eğitimin bireyselleştirilmesi, bireyin topluma uyumunu kolaylaştırmakta ve böylece, bireyler arası ilişkilerde barışçı bir ortamın esas olduğu bir toplum yaşamı doğmaktadır.

E. Sonuç

Geleneksel öğretim sistemlerinin can sıkıcı havası, doğurduğu disiplin sorunları ve gündüz rüyası görme ve konuya ilgisizlik gibi olumsuz etkileri nedeni ile çok sayıda öğrencinin bu okul ortamları-

na uyum sağlaması güçleşmekte ve sonuç olarak bu öğrenciler, okulu terk etmektedirler. Okulu terk eden bu büyük grubun, sürekli değişim içinde olan toplumdaki rolleri de belirgin değildir. İçlerinde üst düzeyde yetenekli kişilerin de bulunduğu bu grubun, topluma uyum sağlaması bir yana, barış içinde yaşamayı tehlikeye sokan karışıklıklara yol açacak değişmelere doğru, toplum kurumlarını sürükleyeceğine ve toplumu zorla değiştirmeye götürmek isteyeceğine ilişkin örnekler vardır. Öte yandan, bireyin bireysel gelişimini ve toplumsallaşmasını hızlandıran ve onun yeteneklerini en üst düzeye kadar geliştiren, bireysel öğretim sistemleri, yaşam boyu eğitim olanaklarını da sağlayarak, bireylerin topluma uyumunu sağlamakta ve bireyler arası uyumun esas olduğu, barış içinde yaşayan toplumlar oluşmasını olanaklı kılmaktadır. Böylece, bölgeler ve dolayısıyla ülkeler düzeyinde barışın ve barış içinde yaşama ortamlarının oluşması sağlanmış olmaktadır.

Bireyleri barış ve uyum içinde yaşayan toplumlardan oluşan bir dünyada ülkeler arası barışı kurmak zor olmayacaktır. Ülkeler ve dünya çapında barışı oluşturmada, diğer koşullar yanında, eğitim sistemlerinin bireyselleştirilmesinin bireye ve topluma sağladığı olanaklar büyük önem taşımaktadır. Bireysel öğretim, bireylerin, kendine güven ve saygısı olan ve dolayısıyla başkalarının haklarına saygı duyan kişiler haline gelmelerinde yardımcı olmaktadır. Bireysel öğretim sistemleri, bu görevi yerine getirirken, bireylerin davranışlarının analiz edilmesinde, bu davranışların önceden kestirilmesinde ve kontrol edilmesinde «Davranış Analizi ve Davranış Değiştirme» ilkelerinden yararlanabilir (Sulzer ve Mayer 1972). Bu ilkeler hem bireysel hem de grup etkinliklerinin analiz edilmesinde yardımcı olabilirler. Çünkü, bireyin veya grubun davranışları arasında varolan işlevsel ilişkiler ve bu davranışları kontrol eden değişkenler saptandığı zaman, bireyin veya grubun gelecekte, aynı koşullar sağlandığı takdirde, aynı şekilde davranacağı kestirilebilir ve davranış kontrol edilebilir. Böylece bireylerin ve grupların davranışlarını olumlu yönde kanalize etmek olanaklı olabilir (Sulzer ve Mayer 1972).

K a y n a k  a :

1. Briggs L. J., Aronson D. T. An Interpretive Study of Individualized Instruction in Schools : Procedures, Problems and Prospects. Florida State University, National Institute of Education, April 1975.
2. Esbensen, Thorwald. Individualized Instruction, The Duluth Experience. Fearson Publishers, 1968.
3. Munn, L. N, Fernald, D. L and Fernald S. P. Introduction to Psychology Ed. Leonard C. Michael. Houghton Mifflin Company, Boston, 1974.
4. Sulzer, B. and Mayer G. R. Behavior Modification Procedures for School Personnel. The Dryden Press Inc., Hinsdale, Illinois, 1972.
5. Tandoğan M. N. The Duluth Experience. Florida State University (prepared for IDD-602) May 1975.
6. Wittich W. A. and Schuller F. C. Instructional Technology, Its Nature and Use. Fifth Edition, Harper and Row Publishers, 1973.

«... Kltr işlerimiz zerinde ulusa gnllerimizin titrediğini bilirsiniz. Bu işlerin başında da Trk tarihini doğru temeller stne kurmak; z Trk diline değeri olan genişliği vermek için candan alışılmakta olduğunu sylemeliyim...»

ATATRK

(1 Kasım 1934. TBMM'ni Aış Konuşması)
